

וכיו"ב), היו אומרים תחנון ביום זה¹⁸ (וראה בהערה).
 כ"ק אדמו"ר מהורש"ב וכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ – נ"ע – היו אומרים 'גוט יום טוב!'¹⁹

18 בשנת תשמי"ט נאל הרבי בדבר אמירת תחנון בחיי אלול, והשיב בכתב: "בעניינים התלויים ברגש – אין לשאול, כיוון שזו הוכחה שאין רגש" (אוצר מנהגי חבי"ד שם עמי כב. והעיר שם, שכמובן אין הכוונה לרגש מוטעה שנוצר רק בעקבות קריאת המענה האמור).
 והנה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הורה לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ שלא לומר תחנון ביום זה (ספר השיחות תשי"ג עמי 140. בתרגום ללה"ק עמי קמד), אבל זו במפורש "הוראה ליחיד" ולא לרבים. וראה אודות ההנהגה בפועל אצל הרבי ביאוצר מנהגי חבי"ד שם. המסופר שם, שפעמים רבות היכה הרבי ביסלח לנו, אף שהיה חתן ובשל כך לא אמרו תחנון (וי"א שאף אמר 'צדקתך' בשבת חיי אלול למרות שהיה אז חתן), ייתכן שטעמו מפני שההכאה (וכשי"כ 'צדקתך') תלויה בתאריך ולא במצב (אמירת תחנון) בפועל, על-דרך ההוראה (אג"ק ח"כ עמי קנו) להכות ביסלח לנו אע"פ שמתפלל במניין של חסידי פולין וכדומה שאין אומרים בו תחנון

¹⁸ עי' שו"ע אדמו"ר סי' קלא סי' ובכף-החיים שם סי' קנא. ובהערת המערכת בישרי ה'ל' ומנהגי ח"א סי' קנח לא דייקו בזה.

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש וצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמים • ניצוצות • זמנים

תקפב

ערב שבת-קודש
 פרשת תצא
 י"ב באלול ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
 מכון ליובאוויטש שעל-יד
 צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת תצא

ייג באלול

כ"ק אדמו"ר הזקן הורה לכתוב בספר-תורה 'דכא' (בפרשתנו כג,ב), באל"ף לבסוף, ולא בה"א.¹

שחרית: "זכר עמלק" בסוף פרשתנו (ובפרשת 'זכור') יש לקרוא בפעם הראשונה 'זכר' (בצירה) ובפעם השנייה 'זכר' (בסגול) בין בשביעי ובין במפטיר.²

מנהג-גערים בכמה מקומות 'להכות' בקריאת שם 'עמלק', ונכון להימנע מזה.³

יום נישואי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע עם הרבנית הצדקנית מרת נחמה-דינה ע"ה.⁴

יש ללמוד בימים אלו 'דרושי חתונה' של רבותינו נשיאנו, ובפרט אלו שנאמרו בחתונת

הרבי הרי"צ.⁵

יש לפרסם, שאלה שעורכים בימים אלו חתונות – יוסיפו עוד יותר בשמחה, וכן אחר-כך בשבעת ימי המשחה, ועל-דרך זה אלו שנמצאים בתוך שבעת ימי המשחה שלהם, ומה טוב – להוסיף גם במספר הסעודות. ובפרט במנהג ישראל (כפי שהיה פעם הסדר בכל חתונה) לעשות סעודה לעניים, ודווקא שם היו מביאים מהמובחר.⁶

מנחה: מנהג הקוראים להגביה קולם בפסוק האחרון 'השקיפה' (קריאת מילת 'השקיפה' – מלעיל).⁷

פרקי-אבות: פרקים א-ב.⁸

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה – מוצאי-שבת-קודש, כל הלילה.

(במענה לשאלה מדוע אין מסיימים כמה פסוקים שם עד סופם) "דאין הכוונה לקריאת פסוק או פרשה, כ"א לוכיית עניין". ומה שנהג הרבי בעצמו לחזור תיבה זו (ותיבות אחרות, בכמה מקומות, כולל תיבות שהניקוד שלהן מפורש ביהיום יום) בניקוד שונה, אינו הוראה לרבים.
4) ראה בארוכה בזה בלוח השבועי בגיליון קט (ש"פ תצא תשנ"ו). וכבר כתבו בן דורות שעברו, ראה ילקוט-יוסף – מועדים (כרך ה) עמ' 259 ס"ה, משי"ת בן ימין ומהרי"א פלאגי.
5) לפרטים אודות חתונה זו, ראה בספר 'נישואי הנשיאים':
6) 'התוועדות' תשמי"ט ח"ד עמ' 315. וראה גם בהתוועדות 'תשמי"ח ח"ד עמ' 264.
7) המאמרים נדפסו ביספר המאמרים – קונטרסים: ח"א עמ' 31 ואילך, ובספר המאמרים תרפ"ט עמ' 71 ואילך.
8) ר"ד משיחת י"ד אלול תנשי"א.

1) כן הוא השם הכון (ולא 'כי תצא'), ראה בעז"ה את דברי הרבי המובאים בהערה 1 בלוח השבועי בגיליון הבעלי"ט.

2) שו"ת שארית-יהודה יו"ד סי' טו. ושם, ש"ציווה להגיה ספר-תורה שהיתה מתחילתה כתוב בה"א וציווה לכתוב באל"ף דווקא". וכן באג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ט עמ' ת"ט (שהורה לתקן זאת עוד לפני תיקון האותיות הנפסקות).
היום-יום, ז' באלול. ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חבי"ד. וראה בשו"ת דברי-נחמיה (דף נט,ג, הובאו בהוספות לשו"ע אדה"י הוצאת תשכ"ח ואילך חלק ה' עמ' 1898).
מכתבי הרבי בזה נקבצו בישרי הלכה ומנהגי יו"ד סי' קט, וגם שם הורה להגיה. ואם יש ספק בדבר – יש לבדוק את הסת"ל לפני הקריאה. אבל בדיעבד, כיוון שיש דעות אחרות, כתב בקצות השולחן בבדי-השולחן שו"ס פז, שאין להחליף את ספר-התורה אם נמצא בקריאה שכתוב בה"א.

3) הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ספר-המנהגים עמ' 31, ובאריכות שם עמ' 72. וראה 'התקשרות' גיליון כה עמ' 17 הערה 3. כמובן שיש לדייק לקרוא תיבה זו בטעם שלה, 'מונח', כראוי, בשתי הפעמים.

4) בשש זכירות, הנדפסות בסידורים מסויימים, ציינו להוראת הרבי לקרוא גם לעניין 'זכר' בצירי או בסגול שם. אבל אין זה שייך לנושא, ע"פ המובא באג"ק כרך יב סי' ג

גם החשבון-נפש והמרירות של חודש אלול צריכים להיעשות מתוך שמחה

ח"י אלול מביא חיות ושמחה בכל ענייני חודש אלול, אף-על-פי שחודש זה הוא הזמן המתאים לערוך "חשבון נפש" המעורר, ממבט, רגש של מרירות גם העובדה שהאדם מרגיש שהוא נמצא בהסתר ומתמרמר בנפשו על ההסתר, היא עצמה סיבה לשמחה □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר אומר (באחת משיחותיו) בשם זקני החסידים: "ח"י אלול הוא היום שהביא ומביא חיות באלול".

וצריך להבין:

בחודש אלול ישנם עניינים שונים ועבודות שונות: עניינים של שמחה, וגם עניינים של היפך השמחה – כמו העניין ד"חשבון הנפש" שבחודש אלול,

– כידוע שחודש אלול הוא חודש החשבון

על כל השנה כולה, ובפרט מח"י אלול, כמ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר שהחשבון הפרטי על כל "ב חודשי השנה הוא ב"ב הימים מח"י אלול עד ראש-השנה, יום לחודש יום לחודש – ש"חשבון הנפש" קשור עם תנועה והיפך השמחה – ובשתיים: (א) מצד כללות עניין החשבון, שצריך להיות מתוך שימת-לב, ללא התפעלות (שוהו עניין דשמחה). (ב) מצד פרטי החשבון – שכאשר עושה חשבון-נפש מכל מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו במשך כל השנה,

כידוע שחודש אלול הוא חודש החשבון על כל השנה כולה, ובפרט מח"י אלול, כמ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר שהחשבון הפרטי על כל "ב חודשי השנה הוא ב"ב הימים מח"י אלול עד ראש-השנה, יום לחודש יום לחודש – ש"חשבון הנפש" קשור עם תנועה והיפך השמחה – ובשתיים: (א) מצד כללות עניין החשבון, שצריך להיות מתוך שימת-לב, ללא התפעלות (שוהו עניין דשמחה). (ב) מצד פרטי החשבון – שכאשר עושה חשבון-נפש מכל מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו במשך כל השנה,

כידוע שחודש אלול הוא חודש החשבון על כל השנה כולה, ובפרט מח"י אלול, כמ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר שהחשבון הפרטי על כל "ב חודשי השנה הוא ב"ב הימים מח"י אלול עד ראש-השנה, יום לחודש יום לחודש – ש"חשבון הנפש" קשור עם תנועה והיפך השמחה – ובשתיים: (א) מצד כללות עניין החשבון, שצריך להיות מתוך שימת-לב, ללא התפעלות (שוהו עניין דשמחה). (ב) מצד פרטי החשבון – שכאשר עושה חשבון-נפש מכל מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו במשך כל השנה,

1) שיחת ח"י אלול תש"ה בתחילתה (סה"ש תש"ה עמ' 122).
2) שיחת ח"י אלול תש"ג (סה"ש תש"ג עמ' 177. עמ' 179).
3) יבמות קכ"ב, (ובפרש"י).

4) איוב ד,ח.
5) שם ט,טו.
6) ב"ב קסה, רע"א. הובא ברמב"ם הל' איסורי ביאה פכ"ב הי"ט.

לשמחה ולברכה:

ובהקדם דיוק הלשון "שמחה" ואחר כך "ברכה" – שה"שמחה" מהווה הקדמה ל"ברכה". ועל-פי הידוע⁷ ש"ברכה" היא מלשון המשכה, נמצא, שהשמחה היא ההקדמה לכל העניינים כולם ("ברכה"), שהתחלת כל העניינים כולם היא על-ידי שמחה. ונמצא, שלא זו בלבד שכל ענייני חודש אלול (גם ענייני המרידות שבו) צריכים להיות בדידות ושמחה (שהוא תוכן הפתגם שח"י אלול מביא חיות באלול), אלא עוד זאת, שהשמחה היא ההקדמה לכל ענייני חודש אלול, וללא הקדמת השמחה לא יכול להיות שום עניין. ולכאורה אינו מובן – מהו ההכרח בהקדמת השמחה לכל העניינים כולם, ובפרט לענייני המרידות שבחודש אלול?

ג. ויש לומר הביאור בזה:

רגש המרידות בההשכונ-נפש צריך להיות מצד זה שמחשבותיו, דיבוריו ומעשיו – בין לטוב בין כו' – נוגעים בעצמותו ומהותו יתברך. דהנה, כאשר סיבת המרידות היא מצד זה שכתוצאה ממחשבה, דיבור ומעשה הלא טובים חסר לו בבני, חיי ומוזני – אזי התפיסת-מקום דהמרידות אינה אלא באותה מדה שמוציאות תופסת מקום. ואפילו אם סיבת המרידות היא מצד זה שכתוצאה ממחשבה, דיבור ומעשה הלא טובים לא בירר חלקו בעולם – גם אז התפיסת-מקום דהמרידות אינה אלא באותה מדה שכללות העניין של עוֹפֵס־הזה תופס מקום. ולכן, סיבת המרידות צריכה להיות מצד זה שענייניו של האדם נוגעים (כביכול) בעצמותו ומהותו יתברך – שאז המרידות היא בתוקף

גדול ובאמיתיות.

והעניין בזה – שצריך להתבונן תחילה ש"עבודה צורך גבוה היא"⁸, היינו, שעבודתו נוגעת למעלה, ועד למעלה מעלה שאין למעלה ממנו ("העכער, העכער, און נאך העכער וואס העכער פון דעם איז ניטא") – בעצמותו ומהותו יתברך, שכן, אף שכללות ההשתלשלות הוא בריחוק מן העצמות, ש"שמים לא זכו בעיניו", ומכל-שכן הוא (כנ"ל ס"א), מכל מקום, כיוון שנשמות ישראל הם "בנים למקום", "בנים אתם להוי' אלוקיכם"⁹, לכן, עבודתם של ישראל – עבודת הבן – נוגעת בעצמותו יתברך; וכאשר יבין וירגיש באיזה "מקום" ו"דרגא" נוגעת עבודתו – אזי תהיה מרידותו על הצד עבודתו מרידות אמיתית ותקיפה.

ד. וכדי שיהיה הרגש שעבודתו של האדם נוגעת למעלה – דרושה הקדמת השמחה דווקא: ללא שמחה – הרי בידוע מעמדו ומצבו וערך פחיתותו ("זיון נידעריקייט") בכלל, ובפרט מצד מחשבה, דיבור ומעשה שלו הלא טובים, שבגלל זה הרי הוא בריחוק מן העצמות לגמרי (במכל-שכן וקל-וחומר מזה ש"שמים לא זכו בעיניו", כנ"ל) – אינו יכול בשום אופן לפעול בעצמו את ההרגש שעבודתו נוגעת בעצמותו יתברך.

והעצה לזה – עניין השמחה, דכיוון ש"שמחה פורצת גדר"¹⁰, הרי, מבלי הבט על ריחוקו מן העצמות (כנ"ל), פורצת השמחה ומגביהה את האדם ומעמידה אותו במעמדו ומצבו האמיתי (מעמדו ומצבם של כל בני") – "בנים למקום", ועד – כפי שהוא בשורשו בעצמותו יתברך, ובמילא, נרגש אצלו עד כמה

נוספות בכתב ובע"פ שימסרם למערכת, וזכות הרבים תלוי בו):

א. במענה מיום י"א אדר תשמ"ח, אודות פרסום תמונת הרבנית בספר 'אמנו המלכה', שכתב על כך הרהמ"ח ס' נטעי גבריאלי' לרבי, והעיר: "...ואף דאמרו חז"ל סנהדרין מ"ה גמירי אין יצר הרע שולט אלא במה שעניו רואות וגם קיי"ל באה"ע ס"ו כא ס"א דאסור להסתכל אף בבגדי צבעונים של אשה שהוא מכירה... ועכ"פ מידת חסידות להחמיר", והגיב על כך הרבי:

* על התיבות "במה שעניו רואות" – ושולל בנוגע לאחרנייתא.

* על המובא משו"ע אה"ע – (1 להסתכל 2 צבעונים 3) שהוא מכירה – ומכלל הן אתה שומע שלילת האיסור כאשר אין ג' הנ"ל, ובפרט – כל הג'.

* על מש"כ "מידת חסידות להחמיר" – אלא שעל-ידי זה יתמעט ב'והחי יתן אל לבו' כנראה במוחש (ואולי זו סברת המוסיפים הנ"ל).

ב. כן קראנו בשעתו (ב'כפר חב"ד' גיליון 925 עמ' 26) על הנחיות הרבי החוזרות ונשנות לעיתון צבאות ה', "משיח טיימס", להכניס גם ציור של ילדה בשער של כל גיליון. הכותב שם הסביר זאת, מפני שהגיליון מיועד לילדים שאינם מבתים דתיים, ואם לא יהיה ציור של ילדה, יחשבו שהגיליון מיועד רק לבנים. כיו"ב בקשר לפירסומים 'מבצעיים', לא רק דפי (וכרזות) נש"ק ופירסומי נשי חב"ד, אלא גם עלוני החגים של צא"ח, שהרבי ראה אותם והגיה בהם רבות עובר להדפסתם, שהיו בהם תמונות של בנות, מהסיבה האמורה או דומות לה, וכמובן כל זה באופן הכי צנוע (למשל תמונת בן בקצה אחד וכת בקצה השני של הציור, כדי להראות שמירת מרחק, כדברי הרבי בשיחת ש"פ תרומה תשמ"א בקשר לצורת הכרובים – שיחות קודש ח"ב עמ' 397).

ג. צריך ביאור בקשר ל'ספר השלוחים', שנעשה לפי הוראות הרבי, והרבי חיבב אותו ביותר, והשאירו בין הספרים הבודדים על שולחנו הק' לקראת כ"ז אדר-א' תשנ"ב, ושם כידוע מופיעות תמונות צבעוניות של השלוחים יחד עם כל בני ביתם שיחיו. וכך נהגו גם בתמונות צבעוניות וזיהוי השמות באלבום 'מקדש ישראל' (סידורי-קידושין של הרבי, ברוקלין תש"ס). קשה לומר הטעם משום שזה "אלבום משפחתי" (של משפחת השלוחים, או חסידי חב"ד, ולמה לא של כל בית ישראל), ולכאורה גבהו דרכיו מדרכינו, ו"הבו דלא להוסיף עלה".

כל האמור מוגש לרבני ומשפיעי אנ"ש, כדי שיקבעו את הדרך הנכונה בנושא זה, וינחו את כל עורכי הפירסומים והאתרים למיניהם לנהוג כהלכה ובאופן שהורה לנו הרבי.

(תורת-מנחם – התועדויות ח"ד עמ' 324 ואילך). וש"נ.
(9) פ' ראה יד, א.
(10) ראה באריכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

(7) ראה תו"א מקץ לוג, ובכ"מ.
(8) ראה עבוה"ק בהקדמה. שם ח"ב (חלק העבודה) פ"ג. הובא בשל"ה שער הגדול כט, ב, ואילך. נתבאר בר"ה לא תהי' משכלה ה'תשי"ב

מאידך, בספר שבח-שיק (עמ' 24 הע' 32. וראה גם מנהגי-מלך עמ' 15 ס"ט) הביא ששמע מהרה"ח רי"ל שיחי' גרונר ש"הרבי לא דייק בזה, והכריכות היו מונחות אחת על השנייה", וגם אחרים זוכרים זאת. אבל כאמור ההוראה לרבים היא – לדייק בזה.

משניות יארציט לנשים

לפי דברי הרבי הידועים (ראה ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 455 (= 'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' סג) ועמ' 482, 'בצל החכמה' עמ' 120, ובכ"מ) אודות חובת לימוד תורה בימינו לנשים, יש לברר לעניין המנהגים בקשר ללימוד משניות לימי יארציט וכדומה, האם הן שייכות לזה, מכיוון שסוף-סוף גם לאחר פסיקה זו – אין מצוות בתלמוד-תורה ממש, אלא זו הדרך להביאן לידי יראת-שמים וקיום המצוות, וללמד את בניהן, ולסייע (גם בעצם הלימוד) לבעליהן וכו'.

כמו-כן יש לברר אם יש עניין שילמדו משניות בעל-פה (ולהעיר מהסיפור ב'אוצר סיפורי חב"ד' כרך יז עמ' 322 אודות הרבנית דבורה-לאה בת כ"ק אדמו"ר מהר"ש, שבילדותה היה סבה אדמו"ר ה'צמח-צדק' משלם לנכדים ולה עבור לימוד פרקי תנ"ך בעל-פה, על כל פרק 5 קופיקות, אך כשלמדה גם משניות, כמו הנכדים, שהיה משלם להם 10 קופיקות לכל פרק משניות, אמר לה שאינו משלם לה עבור זה, וכשאמרה לו שאם כן לא תלמד משניות, ענה לה: אכן, זוהי באמת כוונתי. ועיי"ש, שידעה ללמוד גם גמרא. מאידך מסופר על הרבנית רחל, סבתו של אדמו"ר הזקן, שלמדה הכול: עברי, חומש, נ"ך, משניות, גמרא, רמב"ם ושו"ע – ספר-הזיכרון ח"ב פרק צג, עמ' 169). ואולי גם, ויתרה מזו, בקשר לתנאי בעל-פה, כמו שכתב הרבי בקשר לחיוב הנשים בלימוד החסידות בספר-המנהגים עמ' 84. אף שאין עליהן מצוות תלמוד-תורה, בלימוד – שלא לבטל רגע, ובידיעה – לזכור הכול, כמו אצל האנשים, אך מאידך אולי כמו שיש עניין ללמד אותן, כך יש עניין גם שילמדו ויחזרו בעל-פה כהארה לנשמה, וגם להוסיף קדושה וטהרה בכל מקום.

יש לקחת בחשבון, שהרבי עורר ועודד שילמדו הנשים תורה בכלל וחסידות בפרט וכן שיעורי רמב"ם, אך מאידך לא מצינו חיובן בשיעורי חת"ת, אף שהלשון הוא שהשיעורים הללו "שוים לכל נפש", ואפילו כשהיתה האשה זקוקה לרפואה, יעץ הרבי (רק) לבעלה להקפיד באמירת שיעורים אלו, במכתב הנדפס בליקוטי-שיחות, כרך לו, עמ' 313 (לעת-עתה נמצא רק אזכור עקיף בודד של המנהג הרווח זה שנים רבות בין נשי חב"ד להקפיד לומר זאת, במכתב הנדפס בליקוטי-שיחות, כרך לד עמ' 285). כמו-כן יש לבדוק את הנאמר בקשר להל' בית הבחירה ולסיומי-מסכתות בט' הימים ועוד.

תמונות נשים בפרסומים להפצת יהדות

בציבור החרדי בארה"ק מקובל שלא לפרסם בעיתונים, בעלונים ובספרים תמונות של נשים ובנות. זהירות זו בצניעות – תבורך, ואין לפרוץ גדר בכל הפרסומים והאתרים המיועדים לכל המשפחה (כולל "נספחים למשפחה". להוציא פירסומים פנימיים, תמונות מחזור וכו' של מוסדות ואירגונים של נשים ובנות).

ולכאורה, יש למנוע דבר חמור מזה, והוא מה שמראים לציבור הגברים ויודאו שבו הרבי אומר שיחה לכינוס נשים, כי שם יש הסתכלות ממש ולא רק ראייה באקראי.

זאת אשר מצאתי לעת-עתה בקשר להוראות הרבי בנושא (ונודה לכל מי שיש בידו הוראות

עבודתו נוגעת למעלה.

הם "ניצבים... לפני ה' אלוקים".

וזהו גם הביאור בדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר

ד. ומה מובן שעניין השמחה הוא ההקדמה שח"י אלול מביא חיות בכל ענייני אלול, גם לכל ענייני העבודה – שהרי כל ענייני העבודה צריכים להיות מתוך ידיעה והרגש אמיתית ותקיפה מתעוררת כתוצאה מהרגש

ללא שמחה – הרי ביודעו מעמדו ומצבו וערך פחיתותו – אינו יכול בשום אופן לפעול בעצמו את ההרגש שעבודתו נוגעת בעצמותו יתברך

שעניין העבודה נוגע למעלה.

האדם עד כמה נוגעת עבודתו למעלה, ורגש זה בא על-ידי חיות ושמחה דווקא.

1. האמור לעיל שגם עבודת המרידות צריכה להעשות מתוך חיות ושמחה – שייך במיוחד ל"חיי אלוהים", כאמור, ש"ח"י אלול הוא היום שהביא ומביא חיות באלול".

והעניין בזה:

ח"י אלול הוא¹³: (א) יום הולדת הבעש"ט, (ב) יום התגלות אחיה השילוני אל הבעש"ט, (ג) יום התגלות הבעש"ט, (ד) יום הולדת רבינו הזקן. כלומר, עניינו של ח"י אלול הוא – התגלות תורת החסידות הכללית ותורת חסידות חב"ד.

וזהו ש"ח"י אלול הוא היום שהביא ומביא חיות באלול" – כי, עניין זה שגם עבודת המרידות צריכה להיות מתוך חיות ושמחה, נתגלה ונפעל על-ידי תורת החסידות, כדלקמן.

2. ובהקדמה – שיש עניינים שמצינו גם בנגלה דתורה, אלא שתורת החסידות גילתה אותם.

וכמודגש בסדר העבודה דכל יום ויום – "שתיקנו ליתן שכח והודיה לשמו יתברך בכל בוקר ולומר אשרינו מה טוב חלקנו וכו' ומה יפה ירושתנו, כלומר, כמו שהאדם שש ושמח בירושה שנפלה לו הון עתק שלא עמל בו, כן ויותר מכן לאין קץ יש לנו לשמוח על ירושתנו שהנחילנו אבותינו כו"¹⁴.

ובזה מודגשת גם השייכות לכל אחד ואחד מישראל – כי, כשם שעניין הירושה אינו תלוי כלל ביגיעתו, וגם לא בשכלו של היורש (אם הוא חכם או הפכו), אלא בכל אופן הרי הוא יורש, כך גם בהירושה ד"מה יפה ירושתנו" אין הבדל בין הגדול שבגדולים לפחות שבפחותים, וגם הפחות שבפחותים והקל שבקלים שמח מהירושה ד"מה יפה ירושתנו".

ובלשון הכתוב בהתחלת פרשת השבוע¹⁵: "אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלוקים", ומוסיף ומפרט "ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציך עד שואב מימך" – שגם הפחותים ביותר, שנתמנו ל"חוטב עציך" ו"שואב מימך" בגלל שלא היו ראויים לבוא בקהל¹⁶, הנה גם

13 שיחת ח"י אלול שבהערה 1. וראה גם 'תורת-מנחם – התועודיות' ח"א עמ' 186. וש"נ.

11 תניא פל"ג (מב, סע"א ואילך).

*11 נצבים כט, ט"י.

12 ראה בימות עט, סע"א. פרש"י עה"פ.

ולדוגמא – מה שכתב רבינו הזקן בתניא¹⁴:
 "כתיב¹⁵ לעולם ה' דברך ניצב בשמים, ופירש
 הבעשי"ף ז"ל כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך
 המים וגו'¹⁶, תיבות ואותיות אלו הן ניצבות
 ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלובשות
 בתוך כל הרקיעים להחיותם" – שעניין זה
 מפורש להדיא במדרש¹⁷, אלא, שעד הבעש"ט
 לא שמו לב להנאמר במדרש זה, והבעש"ט
 גילה את הדבר, כמודגש בדיוק לשון רבינו
 הזקן "ופירש הבעש"ט", כלומר, שהבעש"ט
 פירש ("ער האט פאנאנדער-געשפרייט")
 וגילה את הדבר בכל העולם כולו¹⁸.

ועל דרך זה בנרון דידן, שהשמחה בעבודת
 המרידות מוכרחת גם על-פי נגלה דתורה,
 אלא, שעניין זה נתגלה על-ידי תורת החסידות,
 כדלקמן.

ד. כתב הרמב"ם¹⁹: "השמחה שישמח אדם
 בעשיית המצווה ובאבת האל-שציווה בהן,
 עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו
 ראוי להפרע ממנו, שנאמר²⁰ תחת אשר לא
 עבדת את ה' אלוךך בשמחה ובטוב לבב".
 וההסברה בזה – בפשטות – שהערך
 השמחה בקיום המצוות הוא כעין מרידה
 בהקב"ה, שעל-ידי זה מראה בעצמו שאינו שש
 ושמח על שזכה לקיים רצונו יתברך.
 ומשמעות לשון הרמב"ם שחיוב השמחה הוא
 בכ"ל מצווה ובכ"ל עניין של עבודת ה', כלומר,
 כל עניין – איזה שיהיה – שעל-ידו עובד
 הוא את ה', צריך לעשותו בשמחה²¹.
 ומזה מובן שגם עניין המרידות צריך להיות
 בשמחה – דכיוון שהמרידות שייכת למצוות

14) שעה"ה"א בתחלתו.
 15) תהילים קיט, פט.
 16) בראשית א, ג.
 17) תהילים במקומו. וראה גם שיחת ח"י אלול
 ה'ש"ס ט"ג (סה"ש קיין ה'ש"ח עמ' 170). תש"ג
 (סה"ש תש"ג עמ' 146).
 18) ראה גם "תורת מנחם – התועדויות" ח"ד
 עמ' 55. ועוד.
 19) הל' לולב בסופו.
 20) תבוא כח, מז.
 21) ראה גם לקו"ש ח"י עמ' 275.
 22) ראה לקו"ת שלח לט, א ואילך. עשרת ראש
 דרוש לעשי"ת נח, סע"ב ואילך. המשך תרס"ו ע'
 נו. ועוד.
 23) ח"ג עה, א. הובא בתניא ספ"ד. שם אגה"ת
 רפי"א.

הכריכות על האצבע • משניות יארציית לנשים • תמונות נשים בפרסומים להפצת יהדות

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

הכריכות על האצבע

בסיום הנחת תפילין כורכים את הרצועה של-יד סביב האצבע האמצעית של כף-יד שמאל.
 בשו"ע אדמו"ר הזקן (סי' כו סי"ב) כתב: "ויש לכרוך בפרק התחתון של האצבע האמצעי ב'
 כריכות, ו[ב]פרק העליון כריכה אחת". ובסידורו (נרפס בסוף השו"ע ח"א, בהוצאה הישנה עמ'
 312 ובחדשה עמ' תרי"ט) כתב: "אחר שהניח תפילין של ראש יכרוך ג' כריכות על אצבע
 האמצעי. בתחילה כריכה אחת על [ה]פרק האמצעי ואחר-כך שתי כריכות על הפרק התחתון...".

אבל בהגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע על הסידור (בסידור תורה-אור, ברקלין תשמ"ז,
 נרפסו בעמ' 485. קטע זה נעתק גם בספר-המנהגים עמ' 4): "ובעניין כריכות אלו איך לעשות,
 אינני זוכר בבירור. אך כמדומה לי ברור שראיתי שכרך [אביו, כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, הנזכר
 לעיל בהגהה זו] תחילה כריכה אחת על הפרק התחתון הסמוך לכף היד, ואחר-כך כריכה אחת על
 הפרק השני, ואחר-כך עוד כריכה אחת על הפרק התחתון [ובהגהת המו"ל שם (ועד"ו בספר-
 המנהגים): "ורלא כמו שכתוב בסידור הל' תפילין ד"ה אחר שהניח"...]".

ובהמשך מובא בספר-המנהגים שם מרשימות הרה"ח ר' אליהו סימפסון ז"ל אודות הנהגת כ"ק
 אדמו"ר מהורש"ב: "ראיתי כמה פעמים שדייק בזה, וגם כמה פעמים במשך התפילה היה מעיין
 ומתקן שהכרך השלישי שהיה על פרק התחתון – שלא יהיה מונח על הכרך הראשון, רק שיהיה
 אצלו באותו הפרק אשר לצד פרק האמצעי נאחו בהרצועה של הכרך הראשון". (וראה בספר
 תפילה-למשה פ"ח הע' סט שכתב ע"ז, שכיוון שלאדמו"ר הזקן לא היה הכרע בדבר, לכן נהג
 לעשות בזה כעין פשרה. אבל אינו, כי הסידור הוא כמשנה אחרונה שלו לגבי השו"ע, ובפרט
 שבשו"ע עצמו לא פירט ולא הכריע לצד כלשהו. ובכל זאת תיתכן משנה אחרונה יותר גם לאחר
 הסידור).

ולכאורה, כיוון שהובאו פרטים אלו בספר-המנהגים שהרבי כתב עליו (צילום כ"ק נרפס
 לאחרונה בספר מאוצר המלך ח"א עמ' 362) "בדפוס לרבים ולדרות" (ובפרט על-פי הידוע
 שחלקים שונים מרשימותיו של הרב סימפסון שנכנסו שם – נשמטו בהוראת הרבי, כמו מרשימתו
 בקשר לאחיזת הציציות בקריאת-שמע שנדפסה שם בעמ' 10, ונדפסה במלוואה ב'כפר חב"ד"
 גיליון 555), אף שאינם אלא סיפור-דברים מהנהגת אדמו"ר מהורש"ב, לא הובאו אלא כהוראה
 לרבים. וכמו המובא מרשימתו להלן עמ' 13 "בעת אמירת הש"צ ברכת כוהנים, היו האדמו"רים...
 נוטים פניהם אל הש"צ" (ראה 'התקשרות' סוף גיליון תקס"ט).

מורא שמים עליכם

אנטיגנוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק הוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס ויהי מורא שמים עליכם (פרק א, משנה ג)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

פרס – לשון ערך, "בערכך" מתרגמינן "פורסניה" והוא מה שאדם נותן למי שעבד אותו והוא אינו חייב בדין ליתן לו כלום, כמו מה שיתן אדם לבנו קטן, או לאשתו, או לעבדו מפני קורת-רוח שעשו לו, ואפילו לחקות פרס כזה לא יעבוד אדם את בוראו אלא מאהבה בלבד.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו: (א) הרי זה בניגוד למה שכתוב "כבוד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך" – על מנת לקבל פרס, ועוד כיוצא בזה. (ב) למה לא התחיל התנא בצד החיובי ("הווי כעבדים כו"). (ג) "ויהי מורא שמים עליכם" – הלוא יראת ה' היא אחת מרמ"ח מצוות עשה שבתורה, ולא הנהגה של מידת חסידות. (ד) הדיוק "עליכם" (ולא "בכם"). והביאור:

משורת הדין רשאי אדם לעבוד את ה' על מנת לקבל פרס, כמאמרם ז"ל: "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". ועל זה נאמר "למען יאריכון ימיך". והתנא מחדש לנו כאן, במילי דחסידותא, שאף-על-פי-כן "אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס".

והנה, מאומרו "אל תהיו כעבדים" מוכן שמדובר באדם שהוא בדרגת "עבד", שבהפקירא ניהא ליה. אי לזאת, צריכים להודיעו בתחילה שקיימת עבודה כזו (שלא על מנת לקבל פרס), אלא שמצד מידת חסידות עליו לעבוד את קונו שלא על-מנת לקבל פרס. משום זה מקדים התנא "אל תהיו כו", ורק אחר כך הוא אומר "אלא הווי כו".

והנה מבואר בחסידות שאהבה ויראה הן שתיים שהן ארבע: יראה תתאה ויראה עילאה, אהבה זוטא ואהבה רבה. ועניינן: יראה תתאה – שירא מהעונש (או על-כל-פנים מהפגם שנגרם לו על-ידי החטא). יראה עילאה – יראת הרומומות ויראת בושת, היינו שירא מהחטא עצמו, שהוא נגד רצון ה'. אהבה זוטא – אהבה מצד הטוב המגיע אל האדם על-ידי עבודתו, הן טוב גשמי והן הטוב הרוחני ביותר. אהבה רבה – שלא על מנת לקבל פרס כלל. וסדר העבודה הוא – יראה תתאה, אהבה זוטא, אהבה רבה ויראה עילאה.

וארבע הבחינות מרומזות במשנתנו: אל תהיו כעבדים – יראה תתאה, על מנת לקבל פרס – אהבה זוטא, שלא על מנת לקבל פרס – אהבה רבה, ויהי מורא שמים עליכם – יראה עילאה. ומאחר שביראה עילאה גופא יש שתי דרגות: מה שהאדם ממשיך על עצמו ב"אתערותא דלתתא", והבאה מלמעלה ב"אתערותא דלעילא", שהיא "עיקר היראה", לכן אומר "ויהי מורא שמים עליכם" – לכלול גם בחינה זו שבאה מלמעלה, בבחינת מקיף על האדם.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת פינחס תשל"ו – בלתי מוגה)

מנוח... אין תיאבון (מ'האט ניט קיין אפעטיט)... לא יכולים לישון בשקט... "און קיין זאך גייט ניט איין"... ובמילא, סוף-סוף יוצאים מההסתר; אבל כאשר ההסתר עצמו מוסתר, היינו, שלא מרגישים שמצב זה הוא הסתר – חושבים שהמצב יכול להשאר כמו שהוא, ולא חושבים כלל אודות יציאה מההסתר.

וזהו סיבת השמחה שבמרירות – שמה גופא שמרגישים שנמצא בהסתר, ומתמרמר בנפשו על ההסתר, נעשה אצלו רגש של שמחה על כך שיצא מההסתר הכפול ("הסתר אסתיר"), ובמילא יצא סוף-סוף גם מהסתר הראשון (שעליו הוא מתמרמר).

וגם עניין זה (כמו העניין הכללי בהשמחה מצד קיום רצונו יתברך) מודגש ומתגלה בתורת החסידות:

תורת החסידות מגלה את החיות שבכל דבר ומאורע, כולל גם החיות שבעניין ההסתר – כתורת הבעש"ט²⁴ על הפסוק "ואנכי הסתר אסתיר", שגם בהסתר הכפול ("הסתר אסתיר" ב' פעמים) נמצא ה"אנוכי".

וכאשר יודעים ומכירים שבכל מעמד ומצב, גם בההסתר, נמצא ה"אנוכי" – אזי גם במצב בלתי-רצוני אין מקום לנפילת-הרוח, וגם המרירות היא מתוך חיות ושמחה. כי "שיוויתי הוי' (ומוצא ומגלה אני אותו אפילו בעניין של) לנגדי (ובמילא שיוויתיו) תמיד"²⁵.

(קטעים משיחת ח"י באלול ה'תשי"ב – בלתי מוגה; יתורת-מנחם – התוועדות ה'תשי"ב, חלק שלישי (ו), עמ' 162-158)

כמבואר בתניא²⁶ ש"תיקר נפשו בעיניו לשמוח בשמחה יותר מהגוף הנבזה, שלא לערבב ולבלבל שמחת הנפש בעצבון הגוף".

ועוד עניין זה – שהרי הביאור הנ"ל אינו מספיק עדיין, כי, אף שהמרירות והשמחה באים ממקומות שונים (המרירות מצד נפש הבהמית, והשמחה מצד נפש האלוקית), מכל מקום, נמצאות הן במקום אחד, בלב הגשמי, ואיך ייתכן ששתי תנועות הפכיות תהיינה בבת אחת במקום אחד – על יסוד דברי הספרי²⁷ בנוגע לאהבה ויראה (שגם הן ב' תנועות הפכיות): "אין אהבה במקום יראה ויראה במקום אהבה אלא כמות הקב"ה בלבד". ועל דרך זה בנוגע למרירות ושמחה – שבעבודת השם יכולים להיות שניהם ביחד.

י. ועוד עניין בהשמחה שבמרירות שגם הוא מודגש בתורת החסידות:

נוסף על האמור לעיל (ס"ח) שסיבת השמחה שבעבודת המרירות היא מצד קיום רצונו יתברך, שזהו מצד הנקודה הכללית שבעבודת המרירות כבכל המצוות, יש טעם נוסף מצד תכונתה הפרטית של עבודת המרירות גופא – שעצם עובדת היותו במרירות בגלל מעמדו ומצבו הבלתי-רצוני, גורמת לשמחה.

ובהקדם הביאור בדיוק לשון הכתוב²⁸ "ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא", "הסתר אסתיר" ב' פעמים – שההסתר גופא הוא בהסתר, היינו, שלא נרגש שזהו הסתר²⁹. והחילוק שביניהם – שכאשר יודעים ומרגישים ההסתר, אזי הרגש ההסתר אינו נותן

24) פל"א (מ,ב).

25) ואתהנן ו,ה.

26) וילך לא,יח.

27) ראה ספר בעש"ט עה"ת ח"ב פ' וילך אות ד

ואילך, ובהנסמן שם.

28) ראה שם אות ה, ואות י, ובהנסמן שם.

29) תהילים טז,ח. וראה צוואת הריב"ש ס"ב.

לבטל את הדין ולזכות את ישראל בגאולה האמיתית והשלמה!

מה עלה בגורל ה"מלאכים" שירדו לעולם הזה

כאשר ישנו דין ומשפט בבית-דין של מעלה, אומרים להם – "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו":

במחילה מכבודכם, לפני שניגשים אתם לדרון את היהודי – רדו נא למקומו של היהודי, בעולם-הזה הגשמי והחומרי, "און מאטערט זיך אפ" [=ומתענה] שבעים או שמונים שנה, ואז... נראה מה יהיה אתכם!!

ואין צריך לנסות – מכיוון שכבר ניסו זאת: גם בן חמש למקרא למד כבר שירדו "מלאכים" לעולם הזה, והכל יודעים מה היה בסופם!... וכל זה היה בעת ההיא, ועל-אחת-כמה-וכמה לאחרי שנעשה העולם במעמד ומצב ד"בירא עמיקתא", ובפרט בחושך כפול ומכופל דומן הגלות!

ומכיוון שכן, מה יש לבית-דין של מעלה לבוא ולדרון יהודי?!

וכאשר משהו טוען שצריכים בכל זאת לשמוע את כל הטענות, את דברי הקטיגור והסניגור וכו' – אומרים לקטיגור: אין לך שום זכות תביעה, שכן אילו היית במקומם, היה מצבך גרוע עשרת מונים!

וממילא, יש לסיים את הדין תיכף ומיד, שכן בד בבד עם ההוראה ד"הוון מתונים בדין", יש להיזהר מעניין של "עיני הדין", כך שצריכים תיכף ומיד לזכות את כל אחד ואחד מישראל.

וזהו גם מה שמסיימים לאחרי אמירת פרקי-אבות "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם כו", כלומר, מכיוון שהקב"ה רוצה וחפץ בזכותם של ישראל, ולא עוד אלא שמשתדל להרבות זכותם, הרי מובן, שגם בית-דין של מעלה צריך ללמוד מהנהגתו של הקב"ה, ולזכות את ישראל.

ופשיטא שצריכים "לזכות את ישראל" בעניין הכי עיקרי – גאולה האמיתית והשלמה על-ידי משיח-צדקנו, ובאופן ש"לא עיכבן כהרף עין", במהרה בימינו ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת שבת-קודש פרשת כי-תצא, י"ד אלול ה'תשמ"ה,
התועדויות תשמ"ה, כרך ה, עמ' 2904, בלתי מוגה)

פרשת כי-תצא

כי תצא למלחמה (כ"א, י')

במלחמת הרשות הכתוב מדבר (רש"י)

נאמר בספרים שמלחמה זו רומזת למלחמת היצר, ובכל זאת אומר רש"י שמדובר במלחמת הרשות.

אומר על כך כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק:

אמנם העבודה בבחינת "אתכפיא" (הסחת הרעת והלב מעניינים בלתי רצויים), היא "מלחמת חובה", כדרכיב (שלח טו), "ולא תתורו אחרי לבבכם"; אך עבודה בבחינת "אתהפכא" (להפוך ולשנות את רצונות הלב מיסודם) "מלחמת רשות" היא, שכן אינה שווה לכל נפש.

(אור-התורה – דברים, עמ' תתסד)

* * *

ועוד: ידוע שעבודת התפילה נקראת "בירור בדרך מלחמה", שכן הנפש-האלוקית מתלבשת אז בנפש-הבהמית, והתלבשות זו דורשת מלחמה ויגיעה; ואילו לימוד התורה נקרא "בירור בדרך מנוחה", שהרי הלומד ממשיך אור אלוקי בנפשו, והיצר-הרע מתברר מאליו.

מובן אפוא כי בירור בדרך מלחמה ("כי תצא למלחמה"), היא "מלחמת רשות", שהרי ישנה גם דרך אחרת – בירור בדרך מנוחה.

(ליקוטי שיחות, כרך יד, עמ' 85)

* * *

כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק היה מייעץ לנערים המתחילים בעבודת התפילה להתבונן לפני התפילה בדרגות נעלות ביותר, שעל-ידי זה יתבטל הרע ויוכלו להתפלל בכוונה.

וכך היה אומר:

"כי תצא למלחמה" – כשיוצאים למלחמת היצר בעת התפילה, צריכים להתבונן בדרגה שהיא "על אויביך" לגמרי, שאין לרע קשר ואחיזה בה כלל.

(מפי השמועה)

ושבית שביו (כ"א, י')

ביד האדם לא רק לנצח את היצר, אלא גם לקחתו בשבי, כלומר – לנצח את היצר בעזרת היצר עצמו. שכן תפקידו של היצר הוא לפתות את האדם לחטוא, והוא זריו במלאכתו זו כדי לעשות שליחות בוראו. מזה גופא יכול האדם ללמוד – להזדרז בקיום רצון הקב"ה ולא להישמע לפתוי היצר. זאת ועוד: מרצונו של היצר-הרע ניתן ללמוד מהו רצונו של היצר-הטוב.

(כתר-שם טוב עמ' יז, גה)

עתה הגיע הזמן

אבל השיחה המפורטת ביותר נאמרה ב"מאמר המוסגר", בהתוועדות של הרבי בשנת תשמ"ז (התוועדות 'תשמ"ז, כרך ג, עמ' 98-101). הרבי התייחס אז (בהתוועדות מוצאי שבת-קודש פרשת צו, אור לי"ג בניסן) לשני עניינים: (1) השימוש בביטוי "משיח נאו" (2) השימוש ב"טנק של מצווה". כהקדמה ביאר הרבי את השם "ליובאוויטש" שבא בנוסף לשם חב"ד, והסביר שמכיוון שבימות המשיח יצטרפו לתקן את העולם כולו, יש אפוא להשתמש בלשונם של בני נוח לצד השימוש בלשון-הקודש:

כשרואים שישנו "טנק" כפשוטו – כלי נשק, נשאלת השאלה: כיצד יכולה להתהוות מציאות שהיא – רחמנא ליצלן – כלי משחית, הרי "מפי עליון לא תצא הרעות"? בהכרח אפוא לומר שעיקר עניינו הוא להפכו לטוב.

הרבי ביאר שרואים בפועל שמכונות כעין 'טנקים' משמשות לאומות-העולם למטרות חיוביות, כמו יישור-דרכים או סילוק גורמים המנועים ומפריעים לבניית בניינים, לצורך יישוב העולם. מדובר בעניינים של "רשות" – בהם די ומספיק לבן-נוח. לעומת זאת, מיהודי נדרשת עבודה גדולה יותר – שכל ענייניו יהיו באופן ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו", דבר התובע ממנו להתייגע ולהפוך את הטנק מרבר שלילי ("היפך הטוב", כלשון הרבי) לצדק וקדושה; לנצלו שיהיה "לשם שמים" ובאופן ד"דעהו" שיהיה מלכתחילה "טנק" שעיקר תפקידו, ויתר-על-כן כל תפקידו – ענין של מצווה. המשיך הרבי:

"יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים": לגבי תקופתו זו, כל זמן שלא היה קיים מושג "טנק" מצד דלעומת-זה – עדיין לא הגיע הזמן המתאים שיהיה מציאות "טנק" של מצווה וקדושה, או אפילו "טנק" של רשות. אמנם כשרואים שנתהווה מציאות זו בלעומת-זה – זוהי ההוכחה וההוראה בלגי עתה הגיע הזמן לעשות "טנקים" של מצווה.

ועל-פי הכלל ד"איני מבקש כו' אלא לפי כוחי" בוודאי שבי"כוחי" לקיים עניין זה, וכפי שרואים בפועל, וגם את התוצאות טובות שיצאו מזה.

שלושה שלבים בעבודה

בהמשך דבריו של הרבי היתה התייחסות גם לעניין הרמז שבמילת "טנק" (הרבי חזר וביסס דברים שאמר בשנת תשל"ד):

ישנו בזה רמז מסימני שישה סדרי משנה: "זמין נק"ט" (ישנם בזה שני סדרים: "זמין נק"ט" ו"זמין קט"ן". והסימן המקובל הוא "זמין נק"ט" ו"נקט" אותיות "טנק". אמנם בסדר שונה. אבל אותם האותיות.

ונהג הסדר בזה מדויק גס-כן [אף-על-פי שכל הפרטים השונים שבמשנה הם חלק מכללות המשנה, ויעצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכלולו], אף-על-פי-כן, הרי ערכה התורה סדר מסויים בזה]. וטעם השינוי בסדר האותיות (בעבודת ה') הוא: ישנו העניין כמו שהוא (א) בתורה – "נקט", (ב) כמו שהוא נמשך לאחר-מכן מהתורה (להבדיל) לעולם, ב"מעשה שהוא העיקר" – ד"טנק" של מצווה, ובפעולותיו על-ידי ה"טנקיסטים" שלו, ואז הסדר הוא "טנק".

והעניין בזה:

"טנק" ראשי-תיבות "טהרות נזיקין קדשים". והסדר בזה: "טהרות" – לכל לראש ישנה העבודה ד"לטהר עצמו", "קשוט עצמך תחלה וכו'", ולאחרי זה יכול לפעול על הזולת (וכסדר הכתוב "סור מרע" ואחר כך "ועשה טוב"), תחילה בעבודה דסדר "נזיקין" – "סור מרע", ולאחרי זה בעבודה דסדר "קדשים" – "ועשה טוב".

[ובזה יומתק עניין ד"טנק" של מצווה – נוסף על עיקר עניינו, כאמור, שהוא כנגד ומבטל את ה"טנק" דלעומת זה, הנה הוא "מבררו ומלבנו ומצרפו"].

ויש לומר שהרמז לזה הוא דווקא מהמשנה – כי משנה (דוקא) הוא עניין הלכות בלגוי, ו"דבר ה' זו הלכה" הרי קשור עם "דבר ה' זה הקץ".

(בנושא זה ראה גם הרשימה במדור זה ב'התקשרות' גליון שיב).

יהודי תימן

הרבי מתבסס על סידור 'תכלאל' בנוסח יהודי תימן, ומקבל סידור עם כוונות הרשי"ש, שהודפס בירושלים לפני כמאה שנה □ הרבי מתנגד לימיזוג הגלויות' במובן של טשטוש המנהגים והמסורות השונות □ מזהיר מפני התערבות עובדות סוציאליות ביתכנון' משפחות יוצאות תימן □ עוד על יהודי תימן בארץ הולדתם ובארץ-ישראל

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

ולשונות אומות העולם, והמשיך (שיחות-קודש תשל"ד, כרך ב, עמ' 29 ואילך):

גם בעניין דלקמן, הן אם יפרשו זאת כעניין של צחות (ימילתא דבדיחותא), והן אם יפרשו זאת כעניין שיש בו תוכן – הרי מכל-מקום אם יבוא על-ידי כך עניין של התעוררות והוספה בעניין של תורה ומצוותיה, הרי זה בדוגמת כמה עניינים, שעל כולם חל פתגמו המפורסם של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נייע בנוגע לפירושים בתניא, אשר בד בבד עם הזהירות הנדרשת בכך, כשעניין של חיזוק ביראת שמים ועבודת ה' יצא מזה – אפשר לעשות זאת.

ובהנוגע לעניינינו, יצאו בקשר לחמשת המבצעים עם עניין שזהו "טנק" – שלכאורה, אין זה אלא מילתא דבדיחותא. אך לאמיתו של דבר, ענינו של טנק הוא – כלי נשק מיוחד אשר לו סגולה מיוחדת לא רק להגן אלא גם לכבוש. וכך גם בעניין המצוות, שעליהן נאמר שישנו העניין ד"מגונא ומצלא", ויתירה מזו – שכובשים עניינים של קליפת-נוגה, ועל-ידי-זה גם עניינים הקשורים עם גי קליפות, ומהפכים אותם עד לאופן של "זדונות נעשו כזכויות".

בהמשך דבריו ביאר את הרמז שבראשי-תיבות "טנק" – טהרות, נזיקין, קדשים (ראה להלן).

בהמשך להתעוררות בחדש סיוון תשל"ד על חמשת המבצעים ומבצע נש"ק, שכר אחד התמימים (הרה"ת שלום שיחי' דוכמאן) ועמו חברו (הרה"ת יוסף-יצחק שיחי' ב"ר ברוך גופין) בניו יורק רכב 'קראוון', עיטר אותו בכרזות על המבצעים והעניק לו את השם 'טנק מבצעים'. קבוצת של תלמידי התמימים יצאה ברכב זה למבצעים ברחובות מנהטן.

לכבוש את ניו-יורק...

באחת התשובות שכתב הרבי במענה לדו"ח (של צא"ח המרכזי ב.ג.). באותם ימים הייתה התייחסות שממנה השתמע יחסו החיובי של הרבי לעניין. וכך כתב (צילום בעמוד הבא):

הרי עד אז יכולת ואפשר להמבצעים שליטי"א לכבוש נ.י. וסביבותיה ובדרכי נועם ושלום.

כשהובנה התשובה כפי שהובנה נשכרו מיד עוד רכבים, שנהפכו ל'טנקי המבצעים'.

'טנק' על-פי רמז

בהתוועדות י"ב תמוז תשל"ד התייחס הרבי בפומבי לעניין ה'טנק', לאחר שהקדים את הכלל "בכל דרכיך דעהו" ואת הנהוג אצל הבעש"ט ותלמידיו למצוא רמזים גם בענייני

Tel.: HYgeleth 3-9261
PResident 8-4270

TZEIREI AGUDAS CHABAD
LUBAVITCH YOUTH ORGANIZATION
Under the Auspices of
The Lubavitcher Rabbi שליט"א

לשכת המרכז Central Office
770 EASTERN PARKWAY • BROOKLYN 13, N. Y.

צעירי אגודת חב"ד
תחת נשיאות
כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש

ב"ה ע"ר המוד תשל"ד

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א לצאגו"ח על ההודעה אורות האסיפה בקשר המבצעים ביום א' העבו
"מצו"ב השתתפות (ל) מבצע מזוזה שקל (כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן 267 שקלים)
(הי' נכתב בהירו"ח שההמשך של האסיפה תהי' אי"ה במוצ"ק בעל"ס)
הרי עד אז יכולנו ואפשר להמבצעים שליט"א לכבוש נ.י. וסביבותי' ונדרכי
נועם ושלום."

על הדו"ח מכ"ז שיוון בי' נכתב בכ"ק .
"נת' ות"ח על התפתלה טובה בבשו"ס בהנ"ל
להוסיף (מכאן ולהבא) בהקטע שבהחלתו - והגנה והצלה שע"י
השט ה"ח - עד לאופן שהמזיק בטל בעיקרא (האויב ירא
לתפתלה להתגרות, נחמר לאוהב כו') ."

ב"ה, כ"ו סיון תשל"ד.
לכבוד חברנו וידידנו שיחי'.

חננו בזה להזמין את כב' ש"י להתתועדות חדשית של צעירי אגודת
חב"ד, שתתקיים אי"ה במוצאי ש"ק פ' קרח, אור לג' תמוז הבע"ל, בשעה
10:30 בדיוק, בביהמ"ד כ"ק אדמו"ר שליט"א, 770 איסטעין פארקווי.
כעת ההתועדות יהיו בהרחבת המבצעים אשר כ"ק אדמו"ר שליט"א
מקורר עליהם לאתרוגה, ואשר השתתפות כל אחד ואחד בהם נחוצה ביותר.
כמו"כ ימסרו או מדברי קדשו בקשר עם האסיפה ביום א' תעבר.
גם יחלקו סממונות ענתן כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתועדות דש"ק העבר.
צעירי אגודת חב"ד

והננו מבקשים אה כאו"א לבוא להאסיפה אי"ה במוצ"ק .

צעירי אגודת חב"ד

מעלה אפילו על אווירון

ב"בור, חריץ ותעלה", ומעלתו בכך על אווירון
המסוגל לשאת רק כמות מצומצמת של נשק -
ולכך מקשרים איתו עניין המבצעים, שצריכים
להגיע לכל מקום בעולם, גם עבור אלה שאינם
נמצאים (ברוחניות) בדרגת "עוף הפורח
באוויר".

תשל"ה (שיחות-קודש תשל"ה, כרך ב, עמ'
285 ואילך), התייחס הרבי לתקנותיו של כ"ק
אדמו"ר מוהריי"צ בדבר "שליחות המרכז
לענייני חינוך" (מרכז שליחות) ב'בין
הזמנים'; ש"תלמידי הישיבות נוסעים לבקר
יהודים ולהביא להם את דבר ה' זו הלכה -
כולל למקומות כאלה שלולי כן לא הגיעו
להתם (מאיזה סיבה שתהיה) הדברים - אמרה
מתורה שבכתב או תורה שבעל-פה, דין
בשולחן-ערוך, ומבארים זאת בשפת המדינה
ובאופן של דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל
הלב (דהשני) ופועלים פעולתם". (הרבי ציין
שגם התלמידים הנוסעים יש להם קביעות
עיתים בלימוד התורה גם בזמן נסיעתם
ושהותם בהשליחות).

כאן הוסיף הרבי:

"ועל-דרך זה הונהג במידה קטנה יותר שגם
במשך ימות השנה, כשישנם סדרי לימוד בישיבה,
בעיצומה של שנת הלימודים, הרי בין הסדרים
ישתמשו באלו שהעניקו להם השם "מצווה
טאנקיס", מכוניות שיסעו מחוץ לדי אמות של בית
הכנסת ובית-המדרש, ולשם יביאו את דבר ה' זו
הלכה, בנוגע לתרי"ג מצוות כולן, מתחיל מחמשת
המבצעים הידועים... מבצע תורה... מבצע תפילין...
מבצע מזוזה... מבצע צדקה... בית מלא ספרים...
נרות שבת קודש..."

ועניין זה הוא בדומה ליהווי גולה למקום
תורה", שתחת זה שאדם יחכה עד שעני יבוא
בכוחות האחרונים שלו ויבקשנו סיוע בממון, עליו
מוטלת החובה שבכל מקום שישנו חשד שקיים
איזה שהוא אביון, עליו לרוץ ולחפש לסייע כדי
להחיות נפשו בגשמיות, ועל-דרך זה בנוגע לימוד
התורה וקיום המצוות שהן הם הלחם ומים של בני
ישראל שעלידם מתקיימת נשמתו - וזהו תפקידם
של "מצווה מוביליס" ו"מצווה טאנק" [=טנק
המצוות]...

ויהי-רצון שהדברים יעשו בהצלחה רבה ומפולגה,
דבר המתבטא בכך שמהן יראו וכן יעשו... ובאופן
דמוסיף והולך ואור, עד אשר יאירו מחנה ישראל בכל
מקום שהם, בכל מקומות מושבותם, אפוא שיהודי
רק נמצא יהיה שם מצווה ותורה אור בגלוי...

בסיום השיחה הורה הרבי אשר "כל
הטנקיסטים יאמרו 'לחיים' בשמחה ובקול
תרועה".

מפעילי הטנקים - טנקיסטים

כך תיאר ביומנו הרה"ח ר' שלום-דובער שור
[זכרון שלום' עמ' פה] את הימים הראשונים
של ה'טנקים':

"יום ב' פ' חוקת, ד' תמוז: כשבא כ"ק אד"ש
ל-770 לקריאת התורה, עמדו כבר הכן
השריונים [=הטנקים] וכו' וכשיצא מהמכונית
שרו וכו' ועשה [=הניף] הרבה בידיו הק'
ובדרך כניסתו ל-770 הביט כל הזמן על
הטראקס [המשאיות]".

הפצת המבצעים על-ידי הטנקים העניקה
תנופה עצומה למבצעי הקודש. חיבה יתרה
הרעיף עליהם הרבי, עד שקרא לעוסקים בהם
"טנקיסטים", והעניק להם - החל מהתועדות
ח"י אלול אותה שנה - את הזכות, לקבל מידו
הקדושה חבילות שטר (בן דולר) לצדקה,
בסיום ההתועדות (תחילה, בהתועדות
הגדולות ולאחר מכן בכל ההתועדות) על-
מנת לחלקם לכל אחד ואחד.

ה'טנקים' עשו רושם

בשעתו סיפר הרה"ח הרב יעקב-יהודא
העכט, מחשובי עסקני ליובאוויטש בארה"ב,
שאחד ה'טנקים' הראשונים שנסעו באותה
תקופה התמקם ברחוב מסויים בניו-יורק.
באחד הבניינים נערכה אספה של אישים
בעלי-השפעה גדולה ביהדות ארצות-הברית.
הם שמעו את הרמקול ויצאו לראות במה
מדובר. הם נדהמו מהעוצמה. תוצאת אותה
אספה, שהיתה קשורה בחינוך יהודי, הייתה -
קידוש ה' בלתי משוער והגברת הסיוע לחינוך
יהודי.

להביא אור לכל מקום

כדיוק כעבור שנה, בהתועדות י"ג בתמוז